

13. Затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 1071 від 5 вересня 1996 р. // Збірник постанов Уряду. – 1996. – № 17. – Ст. 480.
14. Див.: Про затвердження Порядку державної реєстрації медичної техніки та виробів медичного призначення: Постанова Кабінету Міністрів України № 1497 від 9 листопада 2004 р.
15. Див.: Про державну реєстрацію виробів медичного призначення: Наказ Міністерства охорони здоров'я України № 37 від 28 листопада 2003 р.
16. Пашков В. Правове забезпечення обігу лікарських засобів // Підприємство, господарство і право. – 2002. – № 6. – С. 18.
17. Офіційний вісник України. – 2003. – № 30. – Ст. 1530.
18. Офіційний вісник України. – 2003. – № 37. – Ст. 1998.

УДК 351.773(477)

В.Ю. Стеценко

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ГАРАНТІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МЕДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Реалії сьогодення свідчать про важливість аналізу адміністративно-правового впливу на вітчизняну охорону здоров'я. Стан останньої не є оптимальним, що обумовлює необхідність пошуку адекватних способів удосконалення. Комплексно аналізуючи нормативно-правове забезпечення охорони здоров'я в сучасній Україні, важливо розглянути питання, пов'язані з юридичними гарантіями забезпечення медичної діяльності. Серед останніх провідну роль відіграють саме адміністративно-правові, оскільки вони забезпечують безпосереднє управління охороною здоров'я та створюють для громадян реальні підстави для отримання медичної допомоги та захисту своїх прав, свобод і законних інтересів у разі їх порушень при наданні медичної допомоги. У загальному вигляді можна дати визначення, згідно з яким адміністративно-правові гарантії – це закріплені в чинному законодавстві засоби і способи охорони суб'єктивних прав громадян, а також засоби, що забезпечують можливість реалізації громадянами своїх прав і законних інтересів у сфері медичної діяльності.

Враховуючи, що в українському законодавстві певною мірою закріплені права на охорону здоров'я, надання медичної допомоги, інші права, пов'язані з медициною, важливо розглянути існуючі проблеми адміністративно-правових гарантій забезпечення медичної діяльності. Для того щоб нормативно-правове забезпечення охорони здоров'я не було декларативним, воно, як видається, повинне базуватись у тому числі й на системі зазначених юридичних гарантій.

Необхідність вивчення на теоретичному рівні концепції адміністративно-правових гарантій забезпечення медичної діяльності важлива в тому зв'язку, що це дозволить створити передумови для якісного галузевого регулювання конкретних напрямів, що забезпечують реалізацію прав громадян у системі охорони здоров'я. Зважаючи на одну з найбільш значущих властивостей юридичних гарантій – їх вираженість і закріплення в законодавстві, важливо проаналізувати сучасний стан нормативно-правового забезпечення охорони здоро-

в'я стосовно реалізації громадянами своїх законних прав і інтересів у сфері медичної діяльності.

Виходячи з ключових принципів побудови системи гарантій, у сфері надання медичної допомоги повинно йтися про всебічність адміністративно-правових гарантій, які повинні охоплювати такі напрями медичної діяльності, як:

- державне регулювання організації медичної допомоги населенню;
- безпосереднє функціонування лікувально-профілактичних установ, що надають громадянам медичну допомогу;
- реалізація пацієнтами своїх прав, свобод і законних інтересів у сфері медицини;
- можливість кваліфікованого захисту своїх прав у разі несприятливого результату медичного втручання або виникнення інших юридичних конфліктів;
- компенсація моральної шкоди, завданої неналежним наданням медичної допомоги;
- достатність адміністративно-правових гарантій у сучасному законодавстві, положення якого регулюють сферу охорони здоров'я, тощо.

Адміністративно-правові гарантії можуть бути виражені у вигляді гарантій реалізації (норми права, що визначають права і свободи громадян при отриманні медичної допомоги, а також можливості для їх реалізації) і гарантій охорони (норми права, що забезпечують відповідальність держави, посадових осіб сфери охорони здоров'я, медичних працівників у сфері надання медичної допомоги). Доцільним видається розділення адміністративно-правових гарантій також на: 1) нормативні (закріплені в нормативно-правових актах); 2) інституційні (пов'язані з механізмами забезпечення медичної діяльності); 3) процесуальні (пов'язані з механізмом захисту прав пацієнтів і медичних працівників).

Державне регулювання організації медичної допомоги населенню полягає в цілеспрямованій діяльності державних органів, спрямованій на створення умов, в яких служба охорони здоров'я громадян зможе функціонувати в оптимальному режимі. Історія правового регулювання медицини в нашій країні свідчить, що в радянський період роль і значення держави у сфері охорони здоров'я було визначальним. У даний час разом з державним чинником забезпечення юридичних гарантій важливо відзначити також вплив на дані процеси громадських організацій, фондів, приватних лікувальних установ тощо.

Адміністративно-правові гарантії забезпечення медичної діяльності, пов'язані з безпосереднім функціонуванням лікувально-профілактичних установ, що надають громадянам медичну допомогу, полягають у створенні єдиного правового простору, в рамках якого є можливість оптимального існування даних установ. Йдеться про єдині принципи і правила існування лікувальних установ незалежно від місця знаходження і профілю установи.

Розглядаючи проблеми приватної і державної (державної і комунальної) охорони здоров'я, слід зазначити дещо різне їх призначення. На відміну від державної, призначеної для надання громадянам безкоштовного медичного

обслуговування, приватна медицина функціонує за загальними правилами приватних установ, метою яких є отримання прибутку. У разі медичної діяльності йдеться про надання якісних медичних послуг. Сам факт створення на рівні держави умов для існування приватної медицини свідчить про прояв юридичних (у тому числі адміністративно-правових) гарантій забезпечення медичної діяльності. Тут необхідно враховувати, що, розвиваючи різні системи охорони здоров'я, держава забезпечує для громадян право вибору – де отримувати медичну допомогу: безкоштовно в державних чи комунальних установах або платно в умовах приватної медицини.

Практично всі міжнародно-правові договори, що регламентують суспільні відносини у сфері охорони здоров'я, тією чи іншою мірою розглядають питання необхідності створення юридичних гарантій медичної діяльності. У даний час, незважаючи на пріоритет міжнародно-правових норм, значний інтерес становить теоретичний аналіз вітчизняних конституційних гарантій забезпечення медичної діяльності. Становище, що існує на сьогоднішній день, при якому багато які дослідники ставлять під сумнів реальність і дієвість статті 49 Конституції України, примушує комплексно досліджувати дане питання. Більше всього труднощів виникає при інтерпретації частини статті, де йдеться про те, що медична допомога в державних і комунальних закладах охорони здоров'я надається безкоштовно. Адже адміністративно-правові гарантії є тісно пов'язаними із системою забезпечення конституційних гарантій.

Таким чином, для якісного правового регулювання охорони здоров'я взагалі особливо важливим і актуальним видається попереднє теоретичне опрацювання адміністративно-правових гарантій забезпечення медичної діяльності. При такому підході є всі підстави вважати, що нормативно-правове забезпечення медичної діяльності буде більш продуманим, якісним і, відповідно, юридичні механізми відіграватимуть більш значущу роль у реформуванні охорони здоров'я.

УДК 351.773(477)

Т.О. Тихомирова

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ

На сьогодні стан медичного забезпечення громадян України є далеким від оптимального. Конституційно визначена безоплатність надання медичної допомоги існує лише на папері. У зв'язку з цим вдосконалення нормативно-правової бази медичної діяльності не викликає сумнівів. Як стан самої охорони здоров'я, так і якість її правової забезпеченості далекі від оптимальних. Саме тому одним із ключових завдань є виявлення і комплексний аналіз існуючих організаційно-